

Pasaulio patyrę lietuviai džiugina turtinga kūryba

Lina SVALDENIENĖ

Iki Pasaulio lietuvių metų pabaigos likus vos vienam mėnesiui, puikus metas apžvelgti įvairiose Lietuvos vietose ir institucijose jiems skirtus renginius. Paskelbus Pasaulio lietuvių metus, Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės bibliotekoje buvo pradėtas ištisus metus besitęsęs projektas „Maža žemėlapyje, didi pasaulyje“, jungiantis pažintis su žymiais išeiviais iš Panevėžio krašto ir visos Lietuvos ir jų kultūriniu, kūrybiniu indėliu. Projektą remia Panevėžio miesto savivaldybė ir Lietuvos kultūros taryba.

Išeivio premija išeivei

Lietuvai tapus nepriklausomai, o į užsienį vilnijant vis naujoms emigrantų bangoms, valstybė ir pasaulio lietuvių bendruomenė vis ieško naujų, prasmingų būdų kurti tarpusavio ryšį. Bibliotekos kultūrinių renginių ir leidybos skyriaus vedėjos Skirmantės Karpavičienės vadovaujamas projektas sudarė sąlygas ši ryšį su išvykusiais kraštiečiais kurti: aštuoniolikoje jau įvykusių renginių ir viename, numatytame įgyvendinti gruodį, Panevėžio regiono gyventojai turėjo progą susitikti su pačiais pasaulio lietuviais ar susipažinti su jų kūryba.

Projekto renginių ciklą vasarį pradėjo dešimtoji išeivijos rašytojo Kazimiero Barėno literatūrinės premijos jaunajam Lietuvos rašytojui teikimo šventė. Gražus sutapimas, kad Pasaulio lietuvių metais, nurungusi vietinius jaunosius rašytojus, Gabrielės Petkevičaitės-Bitės bibliotekos įsteigtą premiją už romaną „Trisdešimt“ laimėjo Vaiva Rykštaitė, gyvenanti Havajuose.

Vaiva Rykštaitė

Romaną „Trisdešimt“ 2017 m. išleido leidykla „Tyto alba“, jo autorė, trisdešimt ketverių Vaiva Rykštaitė – ketvirtos kartos kaunietė, baigusi filosofijos studijas Vytauto Didžiojo universitete ir Londone. Prieš apsistodama Havajuose, moteris gyveno ir dirbo Milane, Londone, daugiau nei metus praleido keliaudama po Indiją. Apdovanotasis romanas yra jau penktoji jaunosios rašytojos knyga. Sužinojusi apie premiją, V. Rykštaitė džiaugėsi: „Rašau jau ilgiau nei dešimt metų, tad tikrai labai smagu būti įvertintai.“

Donelaitis prancūziškai

Kovą pirmojo lietuviško knygyno Panevėžyje įkūrėjo Juozo Masiulio anūkė Karolina Masiulytė-Paliulienė bibliotekoje pristatė naują leidinį, kurį sudaro lietuvių literatūros klasiko K. Donelaičio „Metų“ ir panašios tematikos Jameso Thomsono kūrinio diptikas.

Karolina Masiulytė-Paliulienė

Karolina Masiulytė-Paliulienė – viena iš J. Masiulio knygyno valdytojų, aktorė, visuomenės veikėja. Gimusi Paryžiuje karo pabėgėlio Jono Masiulio šeimoje, ji augo, mokėsi ir dirbo Prancūzijoje. Tačiau ji visą laiką puoselėjo lietuviybę ir savo veikloje sugrįždavo prie tautai svarbių asmenybių, istorijos ir kūrinių. 1994 m. K. Masiulytė su vyru JAV lietuviu Arūnu Paliuliu ir dukra Lina persikėlė gyventi į Lietuvą.

Masiulytės-Paliulienės pristatytas neseniai pasirodęs leidinys – *James Thomson et Kristijonas Donelaitis „Les Saisons“*. Vienoje knygoje dera dviejų skirtingų tautų, bet to paties laikotarpio, XVIII amžiaus, žinomų autorių kūriniai. Tiek anglų, tiek lietuvių klasikas savo poemas pavadino panašiai – „Metų laikai“. Diptiką į prancūzų kalbą vertė ir kritikos apžvalgą parašė Laurent`as Folliot`as, Karolina Masiulytė-Paliulienė bei Nijolė Vaičiulėnaitė-Kašelionienė, o išleido prestižinė Prancūzijos leidykla „Classiques Garnier“.

Santykių harmonijos link

Dar vienas prancūziškas ir lietuviškas renginys Petkevičaitės-Bitės bibliotekoje vyko gegužę, kuomet čia su panevėžiečiais susitiko dvi santykių psichologijos tematika rašančios autorės. Ilgo ir laimingo gyvenimo paslaptis gvildenančios moterys savo raiškos forma pasirinko grožinę literatūrą.

Aurima Dilienė pristatė knygas „Laiškai iš Bordo“ bei „Šeima – komandinis žaidimas“, o Rasa Sagė pristatė savąsias – „Laimingi žmonės keliauja dviračiais“ ir „Tavo likimo krašteliu einu“.

Aurima Dilienė yra gydytoja psichoterapeutė, šeimų konsultantė, lektorė, vaikų ir paauglių psichiatrė. Daugiau kaip dvidešimties metų profesinė veikla ir septynis vaikus užauginusios motinos patirtis jau savaime yra nepaprastai įdomios, o ką jau kalbėti apie didelės šeimos sprendimą palikti namus ir važiuoti kurtis gyventi kitur.

Prancūzijoje, Bordo mieste, kur nusprendė kraustytis Dilių šeima, ir gimė pirmoji psichoterapeutės knyga – „Laiškai iš Bordo“. Tai asmenine patirtimi paremta, įkvepianti ir padrašinanti vienerių metų gyvenimo Prancūzijoje istorija, kupina įžvalgų ir išmoktų pamokų. Knyga netrukus turės ir tęsinį.

Muziejų naktis su kūrėjais

Tą pačią gegužę, Muziejų nakties metu, biblioteką aplankė visoje šalyje ir už jos ribų pažįstamas iš Panevėžio kilęs muzikos kūrėjas ir prodiuseris Leonas Somovas. Į susitikimą su žinomu vyru sugužėjo daug žmonių, jie turėjo progą iš pirmų lūpų išgirsti apie L. Somovo kelią nuo pirmųjų muzikinių eksperimentų iki didžiųjų scenų.

2008–2017 m. muzikos kūrėjas koncertavo kartu su grupe „Leon Somov ir Jazzu“. Žinomas duetas įrašė tokius populiarumo sulaukusius kūrinius kaip „Score“, „Phantoms of the Lake“, „Song about Love“, „You don't know my name“, „Pretender“, „You and me“, „Lower than the Ground“. Grupė rengė koncertus ne tik didžiausiose Lietuvos scenose, bet ir užsienyje: Didžiojoje Britanijoje, Vokietijoje, Belgijoje, Danijoje, Nyderlanduose ir Airijoje.

Dabar L. Somovas dirba su gerai žinomais Lietuvos muzikantais, tokiais kaip Jurga Šeduikytė ir Petras Geniušas, dalyvauja šiuolaikinio meno projektuose, kuria muziką teatro spektakliams. Jo karjera ir gyvenimo būdas, apimantys gyvenimą ir veiklą ne vienoje šalyje, yra geras pavyzdys diskutuojant, kas yra, o

kas nėra pasaulio lietuviai.

Tą pačią naktį bibliotekoje svečiavosi ir Sandra Bernotaitė, rašytoja, grįžusi iš Australijos gyventi į Lietuvą. Ji muziejų nakties lankytojams vedė kūrybinio rašymo dirbtuves „Gyvasis rašymas su rašytoja Sandra Bernotaite“.

Kūrėja šiuo metu mielai dalijasi savo patirtimi su visais, norinčiais išmokti rašymo meno. „Rašyti nėra taip sunku, jei turi aiškią užduotį ir žinai, apie ką nori kalbėti. Tačiau dažnai būna, kad tik parašęs sužinai, ką išties norėjai pasakyti“, – norintiems pradėti rašyti sako S. Bernotaitė.

Kūrybinio rašymo dirbtuvėse ji supažindino su laisvojo rašymo elementais ir siekė dirbtuvių dalyviams padėti atverti ne tik savo, bet ir skaitytojo vaizduotę. Žaidimus žodžiais ir sakiniiais rašytoja kvietė žaisti įsijautus tiek į save, tiek į aplinką.

Pasakojimai prie fortepijono

Birželį Pasaulio lietuvių metams skirtas projektas pristatė pirmąjį iš koncertų – Rokas Valuntonis bibliotekoje gausiam būriui klausytojų atliko programą, Anglijoje sulaukusią milžiniškos sėkmės. Ši programa taip pat pelnė didžiulį pripažinimą Ispanijoje, tarptautiniame Kampiljoso (Campillos) pianistų konkurse, kuriame lietuvis pianistas buvo apdovanotas aukso medaliu ir specialiu publikos prizu. R. Valuntonis kritikus žavi kūrybingomis interpretacijomis ir neįtikėtinu virtuozizmu. Jis yra pelnęs aukščiausius apdovanojimus daugiau nei 20-tyje tarptautinių pianistų konkursų Lietuvoje, Italijoje, Švedijoje, Belgijoje, Rusijoje, Ukrainoje, Olandijoje, Vokietijoje.

Roko Valuntonio koncertas

Fortepijono virtuozas Rokas Valuntonis priklauso prestižinei Londono agentūrai „City Music Foundation“, ji liaupsina muzikos kritikai tokiose įtakingose žiniasklaidos priemonėse kaip visoje Europoje žinomas klasikinės muzikos žurnalas „International Piano Magazine“ ar klasikinės muzikos kanalas „Classic FM“. Panevėžyje Rokas Valuntonis savo išskirtiniu pasirodymu pritraukė būrį muzikos žinovų. Savo gimtajame mieste intensyviai koncertuojantis pianistas surengė rečitalį, kurio metu skambėjo P. Čaikovskio, F. Chopino, A. Skriabino, D. Scarlatti, C. Debussy, F. Liszto kūriniai.

Nė vienas iš pasirinktų kūrinių nėra atsitiktinis – jie visi susiję su atlikėjo išgyvenimais ir asmeninėmis istorijomis. Šie pasakojimai, kuriais jis pasidalijo su klausytojais, kraštiečiams buvo ne menkesnė dovana nei charizmatiškas pianisto atlikimas.

Rudenį bibliotekoje vėl skambėjo virtuoziški fortepijono garsai: Panevėžio publiką nudžiugino jaunos pianistės Mildos Daunoraitės rečitalis. Atlikėja pasirodė muzikos gerbėjams prieš grįždama atgal į studijas Purcello mokykloje jaunesiems muzikantams (Londonas, Jungtinė Karalystė).

Kitas ryškus jaunas Lietuvos pianistas Paulius Anderssonas bibliotekoje pristatė rečitalių pavadinimu „Ištakos ir paralelės“. Gausiai susirinkusi publika negailėjo plojimų ir šūksnių, o koncerto pabaigoje atlikėjas net du kartus buvo iškviestas bisui.

Menas diasporos ir apie diasporą

Visus metus Gabrielės Petkevičaitės-Bitės bibliotekos erdvėse buvo eksponuojamos išeivijos dailininkų ar su jais susijusių darbų parodos. Keturioms iš penkių parodų kūriniai skolino Nacionalinis M. K. Čiurlionio muziejus. Lankytojai turėjo progą susipažinti su Vytauto Osvaldo Virkau tapyba, Vytauto Ignatavičiaus darbais, apžiūrėti Prano Lapės tapybos ir grafikos darbus. Nuo gruodžio penktosios panevėžiečiai turės puikią progą pasigėrėti žymaus JAV lietuvių Adomo Galdiko tapyba.

Parodos apie Stasį Eidrigėvičių plakatas

Šių išeivijos dailininkų kontekste išskirtinė buvo vasarą surengta panevėžiečio Stasio Povilaičio fotografijų paroda „Stasys apie Stasį“, skirta menininko Stasio Eidrigėvičiaus 70-mečiui. Vietinis fotomenininkas savaip atskleidė iš šių vietų kilusio, tačiau jau seniai Lietuvoje nebegyvenančio menininko gyvenimo ir kūrybos detales. Būtent vien vardu S. Eidrigėvičius pasirašo ant savo darbų. O jų įvairovė net neišsitenka po dailės skvernu: dailininkas kuria ekslibrisus, plakatus, piešia, tapo, iliustruoja knygas, kuria skulptūras, performansus ir instaliacijas. Be to, S. Eidrigėvičius dar ir fotografas, teatro dailininkas, scenografas, režisierius ir net rašytojas, parašęs panevėžiškių tarme poemą „Giedanti gaidžio galva“.

Naujos knygos ir senos istorijos

Neįtikėtinais daug žmonių sutraukė spalį vykęs susitikimas su Zita Kelmickaite. Iš televizijos ekranų gerai pažįstamos moters šmaikščių pasakojimų pasiklausyti susirinko tiek panevėžiečių, kad bibliotekoje neliko nė vienos laisvos kėdės. Klausytojų apsupta etnomuzikologė pasakojo už kadro likusias istorijas iš įvairiausių pasaulio vietų, kur rengiant televizijos ar radijo laidas jai buvo tekę apsilankyti ir bendrauti su išeivijos lietuviais.

Ruduo buvo gausus susitikimų: bibliotekoje koncertavo kamerinės muzikos duetas

„Duo FluPia“, pristatęs savo naują muzikinį projektą „Meditation“, su skaitytojais susitiko rašytoja ir poetė Agnė Žagrakalytė. Briuselyje gyvenanti šešių knygų autorė pristatė naujausią poezijos knygą „Bu bui tis“. Lapkritį Panevėžyje viešėjo Jaroslavas Melnikas, išskirtiniame susitikime pristatęs naujausią savo knygą „Adata“.

Susitikimų ciklą užbaigė garbingas išeivijos lietuvių atstovas, pasaulinį pripažinimą pelnęs mokslininkas, kompiuterių architektu ir matematikos grandu vadinamas profesorius habil. dr. Algirdas Antanas Avižienis. Renginio metu rašytojas Rimantas Vanagas pristatė knygą „Avižienio algoritmas ir kiti neramūs ritmai“.

pasauliolietuvis.lt

„Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.